

Aktivizující strategie v přípravě učitelů cizího jazyka

Volba tématu a cíle disertační práce.

Pozitivně hodnotím výběr tématu - autorka zvolila pro svoji disertaci téma, které je aktuální a důležité. Řešení problémů spojených s tématem je potenciálním vkladem:

- a) pro rozvoj myšlení v oblasti vysokoškolské didaktiky, která prozatím – přes úsilí některých pracovišť – je stále ještě poněkud pozadu ve srovnání s didaktikou dalších školních institucí - didaktikou základní, příp. i střední školy
- b) pro praktickou realizaci výuky na vysoké škole: výzkumné pohledy zevnitř terénu, která zároveň ústí do doporučení, bývají velmi cenné.

Téma disertační práce je poměrně široké: z tohoto důvodu je velmi důležité přesně formulovat **cíl celé práce**. Podle mého názoru cíl v úvodu není zformulován dostatečně pregnantně („...rozšířit poznání, .. hledána odpověď na řadu otázek“...)

Základní typ disertační práce:

Volbu typu práce vzhledem ke stavu poznání a naléhavosti podnětů z praxe přípravy učitelů na vysokých školách považuji za vhodnou. Autorka zvolila práci teoreticko-empirickou. V empirické části je prezentován akční výzkum zvolené tematiky, který umožňuje jak obohacení teorie vysokoškolské výuky cizím jazykům, tak nenahodilá doporučení k optimalizaci strategií.

Poznámky a otázky k teoretické části práce (tučně ty, které považuji za více důležité):

- Technologická poznámka úvodem. Autorka mně, (ale i komisi a konečně i sobě pro obhajobu), znesnadnila práci tím, že **celá práce je bez paginace**. V tomto případě nemohu ve svých poznámkách odkazovat konkrétně k jednotlivým stránkám.

- **Klíčové je podle mého názoru promyšlení struktury této části a vedení výkladu problematiky tak, aby se teoretická část stala podstatnými východisky pro další, vlastní empirické zkoumání. V tomto smyslu ne vždy tato část práce funguje.**

- I v této části by si autorka měla ujasnit cíl části včetně jednotlivých kapitol. Pokud cíl určuje ve Shrnutí (které však svou podstatou není shrnutí teoretické části) tak, „že naznačuje možnosti a směry, „jako výzvu pro učitele..atp.“, domnívám se, že jí to v mnohém ztížilo práci s hledáním a formulováním teoretických východisek pro akční výzkum.

- Protože se v textu objevuje poměrně často dublování informací a určité skoky ve výkladu (např. skok z tematiky 3.1.. na 3.2) , ráda bych diskutovala s autorkou podle mého názoru **ne zcela optimální strukturu této části**. Vhodné by se mi jevilo použít tzv. trychtýře: tj. začínat problematikou učitelského vzdělání a jeho proměnami obecně, pokračovat pojetím učitelského vzdělávání (konstruktivismus a jeho důsledky v přípravě), poté zúžit na tematiku aktivizačních strategií v učitelské přípravě a vyústit problematikou aktivizačních strategií ve výuce cizích jazyků se specifikací na výuku literatury.

- **Zaznamenávám autorčinu snahu představit téma v určité úplnosti, tj, i s oporou o množství zdrojů. Zde se však podle mě trochu „chytá do pasti mnohovědění“ – při nejlepší vůli a pili v současné široké produkci literatury obecně o tématu aktivizace výuky nemůže postihnout dokonce i ty nejrespektovanější zdroje. Proměnit teoretickou část v dobře fungující teoretická východiska totiž znamená především pracovat s těmito otázkami Co již je obecně akceptováno v odborném diskursu o tématu? Kde se zatím spíše hledá? Kde se**

objevuje mezera ve vědění, kterou má smysl zaplňovat? (tam je pak orientován empirický výzkum)

- **Výklad tematiky je – z hlediska výše uvedeného – spíše nevyrovnaný.** Mnoho se nedozvíme o konstruktivistickém pojetí výuky cizích jazyků (Opravdu všechny vědomosti zde se konstruují?), ani o současném stavu vysokoškolské didaktiky v oblasti strategií (v nedávné době právě vysokoškolská didaktika cizích jazyků „poposkočila“ kupředu díky disertacím zaměřeným na strategie), naopak jsou zde zařazeny kapitoly o hrách atp., s jejichž zařazením se v akčním výzkumu nesetkáme. U kap. o problémovém učení je zařazena aplikace do literární výuky, u jiných oblastí tak autorka nečiní, atp. (Odkud je příklad pro demonstraci?)

- Vyšší úrovni textu by také prospělo to, aby byl výklad lépe uspořádán v úrovních principiální – aplikované poznání.

- Inspirojící pro další zkoumání tématu a rozvoj obecné didaktiky je autorkou prezentovaná diskuse o strategiích a metodách. Naprosto podstatné pak však je, aby autorka **představila při obhajobě pojetí (definici) učebních strategií, s kterou ve svém výzkumu pracuje.** Z výkladu o strategiích to není zřejmé, přitom jde o kategorii, která se v naší literatuře objevuje zatím poměrně zřídka. **Mohla by autorka vysvětlit jasněji rozdíl strategie – metoda? Jsou zde uváděné strategie mentální mapování a brainstorming strategiemi nebo technikami? Mohla by jasněji odlišit facilitaci jako způsob vedení výuky a facilitační strategie jako učební strategie?** Je studentské portfolio a moderní technika prostředek nebo strategie((v názvu kap.)?

- Čím se liší současné pojetí problémového učení, jak jej autorka vztahuje např. k práci Barrowse, od pojetí problémového učení u nás? (dle slov autorky je tu rozdíl)

- U kapitol o kooperativním učení je představen systém, nikoliv však strategie (je dostatek literatury k tomuto tématu. (Mj. je tu však představen pod jménem Johnsonových systém tak, jak jej definuje spíše Kagan). Jak autorka rozlišuje kolaborativní a kooperativní učení?

- Autorka volí z hlediska jazykového mnohde poměrně složité syntaktické konstrukce: jednak tím snižuje čtivost svého textu, jednak si ne vždy uhlídá správnost jazykového vyjádření).

Poznámky a otázky k části praktické (opět tučně zdůrazněny důležitější):

- Za důležité pro celkovou koncepci přípravy učitelů považují zaměření akčního výzkumu nikoliv na výuku didaktiky cizího jazyka, ale na strategie v tzv. předmětech odborných

- Podle mého názoru není věnována **důkladnější pozornost metodologické části práce**

- To, že autorka charakterizuje svůj výzkum jako kvalitativně- kvantitativní, dává do souvislosti s užitím dotazníku?

- Z výkladu na počátku praktické části není jasné, jestli autorka popisuje akční výzkum jako učební strategii studentů učitelství, nebo jí jde obecně o charakteristiku akčního výzkumu, který bude provádět ona ke sledování problematiky

- V kap. 6.2.1. (ve výčtu oblastí) je zřetelné **slabé propojení teoretických východisek a empirické části** (aktivizující strategie vedle jiných oblastí), **pro některá empirická šetření nejsou východiska připravena vůbec** (konflikty při kooperativní práci, příčiny neaktivity aj.)

- Postrádám jasněji podaný design výzkumu. Přehlednosti textu by prospělo schéma vlastního výzkumu (nikoliv obecně dle Zuber-Skerritové)

- Kde jsou uvedeny informace o zjišťování potřeb studentů (autorka píše, že byly zjišťovány).

- **Mohla by autorka přesněji popsat pozorování? Pracovala s kódy? Nebo jinak?**

Kde je uložena dokumentace k pozorování? (Další poznámky k výuce, , el. korespondence atp.) Přinese ji autorka na obhajobu? Jak např. prokáže, že se studenti zlepšili v kladení

diskusních otázek? Z uvedených Příkladů záznamů vyplývá, že jde spíše o vytváření podmínek pro interaktivní výuku než o facilitační strategie

- Zjišťovala autorka skutečně vztah strategií a kritického/tvůrčího myšlení? Rozumím „věrohodnosti“, zároveň by za to stálo dokladovat posun např. příklady výroků nebo hodnocením samotných studentů

- Na které z otázek kladených ve výzkumu (skupiny problémových otázek 1 a 2) by autorka mohla odpovědět, aniž by prováděla akční výzkum?

- Co je to efektivita strategické výuky v jazykovém vyučování (závěry textu).

- **Celkově tedy tato část vyznívá na rozhraní mezi strukturovanější reflexí výuky a skutečnou „výzkumnou zprávou o akci“.**

Doporučení textu disertační práce k obhajobě:

V předchozí části oponentského posudku předkládám řadu připomínek, jsou však míněny jako určité pohledy, které by mohly autorce napomoci v další výzkumné činnosti. Vnímám poctivou snahu autorky proniknout k povaze interaktivně vedené výuky zejména s oporou o využití učení v kooperativních skupinách. Jsem přesvědčena, že její práce je důležitým impulsem pro didaktiku odborných předmětů v rámci učitelského vzdělávání, pro propojení záměrů předmětu didaktiky cizích jazyků se záměry oborových kursů.

Práci doporučuji k obhajobě a po jejím úspěšném obhájení udělení titulu PhD.

1.srpna 2010

Doc.PhDr.Hana Kasíková,CSc.
FF UK Praha